

Економіка

УДК: 338.43:331.5:316.42(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19323103>

**Інтеграційні перспективи розвитку агропродовольчої сфери в контексті
соціальної безпеки та зайнятості населення**

Гримак Олег Ярославович,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри історії України та економічної теорії

Львівський національний університет ветеринарної медицини

та біотехнологій імені С.З. Гжицького, Львів, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-0515-1663>

Остафійчук Артем Григорович,

аспірант кафедри економіки та бізнесу в АПК імені Івана Поповича

Львівський національний університет ветеринарної медицини

та біотехнологій імені С.З. Гжицького, Львів, Україна

<https://orcid.org/0009-0006-1471-0662>

Табацкова Ганна Вячеславівна,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки підприємств,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв,

Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7306-4270>

Прийнято: 14.03.2026 | Опубліковано: 29.03.2026

Анотація. Організаційна ізоляція секторів агропромислового комплексу вимагає організаційно-технологічної координації їхньої діяльності з розвитком інтеграції та створенням ефективних інтегрованих структур. Одним із шляхів удосконалення сільськогосподарського виробництва є розвиток інтеграційних процесів в агропромисловому комплексі. **Метою статті** є дослідження особливостей інтеграційних процесів агропродовольчої сфери в контексті соціальної безпеки та зайнятості населення та їх ефективного розвитку в умовах науково-технічного співробітництва. **Методи дослідження** включають загальні наукові методи абстрагування, аналізу та синтезу. З метою досягнення дослідницьких завдань у роботі застосовано діалектичний метод наукового пізнання. Абстрактно-логічний метод теоретичних та фактичних узагальнень використано для формулювання висновків та пропозицій. Інформаційною базою дослідження стали наукові праці українських вчених за розглянутою темою, результати власних досліджень авторів тощо. **Результати дослідження** виявили, що агропродовольча інтеграція - це процес об'єднання незалежних підрозділів в єдиний технологічний комплекс, який базується на зближенні інтересів та зміцненні економічних зв'язків між організаціями, забезпеченні максимізації прибутку, використанні концентрації матеріальних та фінансових ресурсів та спрямований на підвищення конкурентоспроможності, розширення ринків збуту продовольства, сільськогосподарської продукції й сировини та підвищення ефективності виробництва. Опрацьовано наукові підходи до вивчення теоретичних та концептуальних аспектів розвитку інтеграційних процесів агропродовольчої сфери в контексті соціальної безпеки та зайнятості населення для ефективного розвитку інтегрованих відносин між підприємствами та організаціями сільськогосподарського підприємства, які відповідають вимогам ринку Розроблено та обґрунтовано основні варіанти розвитку агропродовольчої інтеграції шляхом забезпечення фізичної та економічної доступності продукції, зміцнення продовольчої безпеки, вдосконалення інноваційних процесів та соціального розвитку сільських територій. Запропоновано основні аспекти

агропродовольчої інтеграції, які сприяють модернізації виробництва, зростанню продуктивності праці, розвитку агрологістики, створенню робочих місць, розвитку сільських районів та зростання доходів населення. **Висновки.** Розвиток інтеграції в агропродовольчій сфері відіграє важливу роль в економіці. Співпраця між агровиробниками та учасниками аграрного сектору дозволяє концентрувати ресурси та створювати ефективні бізнес-структури. Впровадження інтегрованих структур сприяє збільшенню обсягів виробництва та зниженню транзакційних витрат.

Ключові слова: агропродовольча сфера, інтеграція, соціальна безпека, зайнятість населення, агротоваровиробники, ефективність, модернізація, аспекти, варіанти розвитку.

Integration prospects for the development of the agri-food sector in the context of social security and employment of the population

Hrymak Oleg,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of History
of Ukraine and Economic Theory
Stepan Gzhytskyi National University
of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv, Lviv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-0515-1663>

Ostafiichuk Artem,

postgraduate of the Department of Economics and Business in the Agricultural
Industry named after Ivan Popovych
Stepan Gzhytskyi National University
of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv, Lviv, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0006-1471-0662>

Tabatskova Ganna

Candidate of Economic Sciences,

Associate Professor of the Department of Business Economics,

Mykolaiv National Agrarian University, Mykolaiv, Ukraine,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7306-4270>

Abstract. The organizational isolation of the sectors of the agro-industrial complex requires organizational and technological coordination of their activities with the development of integration and the creation of effective integrated structures. One of the ways to improve agricultural production is the development of integration processes in the agro-industrial complex. **The purpose** of the article is to study the features of integration processes in the agro-food sector in the context of social security and employment of the population and their effective development in the conditions of scientific and technical cooperation. **The research methods** include general scientific methods of abstraction, analysis and synthesis. In order to achieve the research objectives, the dialectical method of scientific cognition was applied in the work. The abstract-logical method of theoretical and factual generalizations was used to formulate conclusions and proposals. The information base of the study was the scientific works of Ukrainian scientists on the topic under consideration, the results of the authors' own research, etc. **The results** of the study revealed that agri-food integration is a process of uniting independent units into a single technological complex, which is based on the convergence of interests and strengthening economic ties between organizations, ensuring profit maximization, using the concentration of material and financial resources and aimed at increasing competitiveness, expanding markets for food, agricultural products and raw materials, and increasing production efficiency. Scientific approaches have been developed to study the theoretical and conceptual aspects of the development of integration processes in the agri-food sector in the context of social security and employment for the effective development of integrated relations between enterprises and organizations of an agricultural enterprise that meet

market requirements. The main options for the development of agri-food integration by ensuring the physical and economic availability of products, strengthening food security, improving innovation processes and social development of rural areas have been developed and substantiated. The main aspects of agri-food integration are proposed, which contribute to the modernization of production, the growth of labor productivity, the development of agro-logistics, the creation of jobs, the development of rural areas and the growth of incomes of the population. **Conclusions.** The development of integration in the agri-food sector plays an important role in the economy. Cooperation between agricultural producers and participants in the agricultural sector allows concentrating resources and creating effective business structures. The introduction of integrated structures contributes to an increase in production volumes and a reduction in transaction costs.

Keywords: agri-food sector, integration, social security, employment of the population, agricultural producers, efficiency, modernization, aspects, development options.

Постановка проблеми. Агропромисловий комплекс складається з секторів та галузей економічної діяльності, пов'язаних із суспільним поділом праці й інтеграцією сільського господарства та промисловості. Цей комплекс являє собою комплексну систему, з якою є економічна та соціальна.

Взаємодія виробничих організацій та їх різних форм формує багатогранність сучасного аграрного сектору та вимагає розвитку кооперації й інтеграції. Агропромисловий комплекс у своїй діяльності базується на процесах агроінтеграції, які тісно пов'язують сільськогосподарські підприємства через логістичну систему: склади, торговельні підприємства, продуктові склади тощо.

Організаційна ізоляція секторів агропромислового комплексу вимагає організаційно-технологічної координації їхньої діяльності з розвитком інтеграції та створенням ефективних інтегрованих структур. Фінансова криза в сільському господарстві перетворила сільськогосподарських виробників на

неконкурентоспроможних учасників аграрного ринку. В результаті агровиробники не можуть забезпечити своє виробництво необхідною технікою, мінеральними добривами, засобами захисту рослин і тварин, агрохімікатами.

Подальший розвиток аграрного сектору вимагає додаткової ресурсної бази, а інтенсивні методи ведення сільського господарства залучають дедалі більші інвестиції. Одним із шляхів удосконалення сільськогосподарського виробництва є розвиток інтеграційних процесів в агропромисловому комплексі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика особливостей інтеграційних процесів в агропромисловому комплексі перебуває у центрі уваги вітчизняних дослідників [1-16]. Водночас зазначене питання залишається недостатньо систематизованим в умовах сучасних викликів. Зокрема, Багаліка Т.О. [1] довів, що забезпечення організації роботи шляхом постачання ресурсів через інтеграційні ресурси дозволить розширити ринок збуту сільськогосподарської продукції, контролювати витрати, а також створювати широкі можливості для подальшого розвитку вітчизняного аграрного бізнесу. Борко Т. та Мохаммад Д. [2] обґрунтували зв'язок агропромислового сектору із соціальним благополуччям сільського населення України, зокрема у зв'язку з можливістю сфери створювати значну кількість робочих місць. Бучинська Т.В. та Данько М.М. [3] розглянули сучасний стан аграрного сектору України, його роль у формуванні економічного потенціалу держави та забезпеченні продовольчої безпеки. Власенко Т. та Третяк А. [4] вказують, що саме інноваційні підходи та вертикальна інтеграція є ключовими для забезпечення стійкості, ефективності та конкурентоспроможності аграрних підприємств, які використовують сучасні цифрові, екологічні та організаційні інновації для оптимізації всього виробничого циклу. Гавкалова Н. Л. та Денисюк О. В. [5] обґрунтували, що основним критерієм визначення ролі АПК в економіці сільських територій є рівень зайнятості населення. Галан В.О. та Самойлова А.Р. [6] провели SWOT-аналіз, який виявив сильні сторони українського аграрного сектору, слабкі сторони, можливості та загрози. Гримак О. Я., Остафійчук А. Г.

та Табацкова Г. В. [7] розробили та обґрунтували схему класифікації інтеграції в аграрній сфері та визначено типи сучасних інтегрованих структур, характерних для вітчизняного агропромислового комплексу. Іщук М.А. та Голуб Х.А. [8] дослідили поточний стан агропромислового сектору України в умовах війни, аналізуючи основні тенденції розвитку галузі, фактори, що впливають на ефективність виробництва та експорту сільськогосподарської продукції, а також шляхи адаптації до глобальних економічних та геополітичних викликів. Ковбаса О. та Мазний В. [9] дослідили, що розвиток інтеграційних процесів в аграрному секторі є надзвичайно актуальними з причин глобалізації та зростаючої конкуренції на світових ринках, інтеграції та кооперації виробників, переробних підприємств, логістичних, торгових та інших учасників ланцюга створення додаткової вартості. Кукса В.М., Власенко О.І. та Бойко А.О. [10] встановили, що серед шляхів вирішення економічних проблем агропромислового комплексу найбільшої актуальності набуває розвиток інтеграційних процесів, які є потужним фактором подальшого прогресу у розвитку продуктивних сил та вдосконаленні виробничих відносин. Мазний В. та Ковбаса О. [11] провели систематизацію та класифікацію різноманітних форм інтеграційних зв'язків у аграрному секторі України за напрямом процесів, характером зв'язків та галузевою специфікою. Малік М. Й. та Швець А. А. [12] довели, що підприємництво є складовою стабільного розвитку аграрної економіки на основі інтеграції. Томашук І. [13] визначив складові інтеграційного потенціалу аграрно-промислового комплексу України, та встановив фактори, які гальмують процес агропромислової інтеграції в Україні. Ключовими чинниками ефективності інтегрованих аграрних підприємств, на думку Третьяк А. В. [14] є синергетичний ефект від об'єднання ресурсів та мінімізація трансакційних витрат, що забезпечує підвищення економічної стійкості та конкурентоспроможності агробізнесу. Шевченко А. А., Петренко О. П., Ткачук І. Д. та Цвєткова-Попсуйко О. М. [15] визначили основні напрями активізації інтеграційних процесів, серед яких - стимулювання кооперації,

удосконалення механізмів державної підтримки та залучення інвестицій. Шпикуляк О., Буринський В. та Шпикуляк В. [16] охарактеризували дослідницькі пріоритети науковців у формуванні парадигми інтеграційних відносин і методологічних основ організації аграрного бізнесу.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність значної кількості досліджень особливості інтеграційних процесів в агропромисловому комплексі, залишається недостатньо вивченою у кількох ключових аспектах, що й зумовило вибір даної тематики та актуальність дослідження. Особливо актуальним є формування нових підходів націлених на визначення теоретичних та концептуальних аспектів науково-обґрунтованих рекомендацій щодо розвитку інтеграційних процесів агропродовольчої сфери в контексті соціальної безпеки та зайнятості населення. Важливість дослідження зумовлена необхідністю наукового розуміння розвитку агропромислової інтеграції як процесу об'єднання незалежних підрозділів в єдиний технологічний комплекс, який базується на зближенні інтересів та зміцненні економічних зв'язків між організаціями, забезпеченні максимізації прибутку, використанні концентрації матеріальних та фінансових ресурсів та спрямований на підвищення конкурентоспроможності, розширення ринків збуту продовольства, сільськогосподарської продукції та сировини, та підвищення ефективності виробництва. З огляду на важливість проблематики, у межах цього дослідження запропоновано основні аспекти агропродовольчої інтеграції, які сприяють модернізації виробництва, зростанню продуктивності праці, розвитку агрологістики, створенню робочих місць, розвитку сільських районів та зростання доходів населення. Запропоноване дослідження спрямовано на розробку та обґрунтування основних варіантів розвитку агропродовольчої інтеграції шляхом забезпечення фізичної та економічної доступності продукції, зміцнення продовольчої безпеки, вдосконалення інноваційних процесів та соціального розвитку сільських територій. Результати дослідження допоможуть поглибити наукове розуміння стратегій агропродовольчої інтеграції в контексті

соціальної безпеки та зайнятості населення, які дозволяють створювати синергетичні ефекти та сприятливі умови для збільшення сільськогосподарського виробництва, раціональне використання трудових ресурсів й основних засобів та землі, отримувати прибуток та вирішувати соціальні проблеми.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження особливостей інтеграційних процесів агропродовольчої сфери в контексті соціальної безпеки та зайнятості населення та їх ефективного розвитку в умовах науково-технічного співробітництва.

Для досягнення мети поставлено такі завдання:

- дослідити наукові підходи до вивчення теоретичних та концептуальних аспектів розвитку інтеграційних процесів агропродовольчої сфери в контексті соціальної безпеки та зайнятості населення для ефективного розвитку інтегрованих відносин між підприємствами та організаціями сільськогосподарського підприємства, які відповідають вимогам ринку;
- розробити та обґрунтувати основні варіанти розвитку агропродовольчої інтеграції шляхом забезпечення фізичної та економічної доступності продукції, зміцнення продовольчої безпеки, вдосконалення інноваційних процесів та соціального розвитку сільських територій;
- запропонувати основні аспекти агропродовольчої інтеграції, які сприяють модернізації виробництва, зростанню продуктивності праці, розвитку агрологістики, створенню робочих місць, розвитку сільських районів та зростання доходів населення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтеграційні процеси можуть відбуватися як у межах існуючої системи, в такому разі вони призводять до підвищення рівня її цілісності та організованості, так і до виникнення нової системи, що складається з раніше не пов'язаних між собою елементів. Окремі частини інтегрованого цілого можуть мати різний ступінь автономності. Під час

інтеграційних процесів збільшується обсяг та інтенсивність зв'язків між елементами.

Інтеграція - це форма виробничо-економічних зв'язків між підприємствами різних галузей з різними технологічними процесами. З цієї точки зору, агропромислова інтеграція - це об'єднання сільськогосподарських, переробних та інших промислових підприємств, а також транспортних, закупівельних, збутових та дослідницьких організацій з різною структурою власності та економіки в єдине економічне утворення.

Поняття «інтеграція» тісно пов'язане з іншими економічними термінами: концентрацією, централізація та кооперування, які пов'язані з об'єднанням виробництва та здійсненням спільної виробничої діяльності. Поняття «інтеграція» набагато ширше за всі вищезазначені економічні поняття та включає також маркетингові, фінансові, організаційні та управлінські відносини.

Процес інтеграції включає два взаємопов'язані елементи: форму та зміст. Форма інтеграції - це організаційно-правове та управлінське регулювання діяльності інтегрованих суб'єктів. Зміст визначає кількісні та якісні характеристики виробничо-економічних відносин інтегрованої структури господарюючих суб'єктів.

Таким чином, залежно від складу учасників, інтегровані структури можна поділити на такі частини: товарні групи, фінансово-агропромислові групи, переробні групи (що включають лише переробні підприємства) та сервісні групи (що включають підприємства, що виконують торговельні, збутові, агрономічні та кредитні функції). Залежно від стабільності відносин їх можна поділити на довгострокові або короткострокові (об'єднання для надання синдікованих кредитів або реалізації певних проектів). За типом використовуваних відносин: вертикальні, горизонтальні, радіальні, кругові, відносини «один до багатьох», відносини «багато до одного»; за поєднанням виробництва: початкові, перехідні (неповні), розвинені; за типом управління інтегрованим формуванням: холдинг, рада директорів (рада директорів), рада директорів, керуюча компанія тощо.

Організаційно-економічний механізм інтеграції - це система внутрішніх та зовнішніх відносин, ділових та економічних зв'язків, що виникають у процесі об'єднання господарюючих суб'єктів. Елементи організаційно-економічного механізму інтеграції включають: організаційно-правові основи, організаційно-виробничі структури, управління, планування виробництва, збут продукції, ціноутворення, розподіл прибутку та організацію праці.

Основним принципом створення інтегрованих структур є ефективність структури, що формується. Якщо припустити, що підприємства А, В та С виступають суб'єктами інтеграції, то основним принципом ефективності інтегрованих структур є виконання наступної умови:

$$\text{ефективність (E)} (A + B + C) > E(A) + E(B) + E(C).$$

Проаналізувавши основні підходи до проблеми класифікації інтегрованих виробничих аграрних структур, ми дійшли таких висновків:

- для агротоваровиробників, які працюють у нестабільних економічних умовах, більш кращими є інтегровані формування, засновані на принципах кооперації (наприклад, сільськогосподарський кооператив);
- прагнення знайти баланс між перевагами централізації та децентралізації управління при об'єднанні аграрних підприємств призводить до вибору таких форм організаційної інтеграції, які є проміжними між повністю централізованою інтегрованою структурою та кооперацією в суто ринковому середовищі;
- організаційні форми інтегрованих формувань суттєво відрізняються ступенем інтеграції учасників, історично розвиваючись від агропромислових підприємств до стратегічних альянсів (некомерційних організацій), нові організаційні форми, що виникають, не замінюють попередні типи інтеграції підприємств, а доповнюють їх;
- пріоритетним завданням агропромислового комплексу стає формування ринкових структур, заснованих на принципах вертикальної інтеграції.

Агропромислова інтеграція - це складний та багатоетапний процес, який відбувається на трьох рівнях: національному, регіональному та на рівні окремих

підприємств. На національному рівні вона реалізується державною політикою розвитку та організації агропромислового комплексу в країні. На регіональному рівні процес передбачає створення різних агропромислових асоціацій, які об'єднують сільськогосподарські, переробні та сервісні підприємства. На рівні окремих підприємств агропромислова інтеграція досягається шляхом об'єднання сільськогосподарських виробничих та переробних підрозділів або шляхом об'єднання сільськогосподарських та переробних підприємств в агрофірму.

Економічні вигоди від агропромислової інтеграції проявляються у швидшій поставці високоякісної продукції кінцевим споживачам. Це досягається скороченням виробничого циклу та зменшенням втрат. Крім того, інтеграція сприяє спеціалізації та більшій концентрації як у сільськогосподарському, так і в промисловому виробництві. У рамках комбінованого виробництва досягається узгоджений ритм та пропорційність, що дозволяє ефективніше використовувати сировину, виробничі та трудові ресурси загалом.

Агропродовольча інтеграція - це процес об'єднання незалежних підрозділів в єдиний технологічний комплекс, який базується на зближенні інтересів та зміцненні економічних зв'язків між організаціями, забезпеченні максимізації прибутку, використанні концентрації матеріальних та фінансових ресурсів та спрямований на підвищення конкурентоспроможності, розширення ринків збуту продовольства, сільськогосподарської продукції та сировини, та підвищення ефективності виробництва.

Основними видами інтеграції є горизонтальна, вертикальна та змішана інтеграція. Горизонтальна інтеграція використовується для об'єднання організацій однієї галузі з метою оптимізації виробництва та досягнення кращих результатів. Вертикальна інтеграція передбачає об'єднання організацій на різних етапах виробничого циклу під керівництвом одного підприємства. Змішана інтеграція, навпаки, об'єднує підприємства з різних галузей, які не мають спільних технічних чи технологічних характеристик. Інтеграція в

агропромисловому комплексі відіграє важливу роль у стабілізації економіки та підвищенні продуктивності праці.

Розвиток ринкової інфраструктури, координація діяльності та захист інтересів учасників є основними функціями інтеграційних структур. Вони не лише забезпечують контроль над економічними відносинами, але й підвищують привабливість інвестицій та загальну прибутковість в агропромисловому секторі. Крім того, такі структури здатні концентрувати ресурси для розвитку, впроваджувати науково-технічні досягнення, вирішувати соціальні проблеми.

Інтеграція в аграрному секторі проявляється на різних рівнях та в різних напрямках. На практиці виділяється кілька ключових напрямків:

1. Співпраця між сільськогосподарськими підприємствами та підприємствами сфери послуг та переробки. Ця співпраця дозволяє всім учасникам об'єднати свої зусилля для досягнення спільних цілей.

2. Об'єднання всіх учасників в єдину економіку на основі спільної власності. Такий підхід сприяє ефективнішому управлінню, спільному розвитку та експлуатації ресурсів.

3. Створення асоціацій, що охоплюють весь виробничий ланцюг. Це дозволяє встановити тісні зв'язки та співпрацю між різними виробничими ланками, від постачальників сировини до роздрібних торговців.

4. Створення фінансово-промислових груп. Така інтеграція документації, фінансової та промислової діяльності забезпечує ефективніше управління та координацію діяльності компанії.

Таким чином, інтеграція в аграрному секторі може здійснюватися в різних напрямках, рівнях та методах, завжди з метою спільного розвитку, співпраці та досягнення спільних цілей.

Прискорення інтеграційних процесів особливо важливе для розвитку соціально-економічних відносин у сільській місцевості. Це створює сприятливі умови для збільшення сільськогосподарського виробництва, раціонального

використання трудових ресурсів, основних засобів та землі, отримання прибутку та вирішення соціальних проблем.

Важливим і поки що недостатньо вивченим аспектом приватного підприємництва в сільському господарстві є його вплив на соціально-трудова сферу в сільській місцевості.

Проблема зниження зайнятості в сільській місцевості в сільськогосподарських організаціях посилюється обмеженою сферою зайнятості в сільській місцевості, оскільки немає можливостей для роботи поза сільськогосподарськими підприємствами. Це створює соціальну напруженість, тому важливо розвивати вторинний та промисловий сектори, малий бізнес та несільськогосподарські підприємства в сільській місцевості, а також організовувати перепідготовку та підвищення кваліфікації персоналу. Власники сільськогосподарських підприємств разом з місцевими органами влади могли б цьому сприяти.

Звільнення працівників характерне для всіх сільськогосподарських підприємств, які змінили форму власності. Вони підходять до працевлаштування, виходячи з принципів економічної ефективності, але зазвичай звільняються і офіційно або частково зайняті особи. Звільнення також відбуваються через реорганізацію сільськогосподарських підприємств та закриття збиткових галузей. Приватне підприємництво, інтегроване в сільське господарство, впливає на виробничі, економічні та соціальні аспекти діяльності сільськогосподарських підприємств.

Економічна ефективність інтегрованих утворень полягає у створенні реальних організаційних та управлінських економічних переваг. До цих переваг належать:

- збільшення обсягів виробничої діяльності;
- більша гнучкість фінансових ресурсів (інвестиції у виробництво нової, вдосконаленої продукції та освоєння нових ринків);

- підвищення конкурентоспроможності як виробленої продукції, так і всіх підрозділів, що входять до об'єднання та корпорації в цілому;

- скорочення технологічного циклу (від закупівлі сировини до виробництва готової продукції); консолідація фінансової звітності для зменшення бази оподаткування;

- перерозподіл прибутку (від прибуткових до збиткових галузей); зниження управлінських витрат шляхом ліквідації дублюючих функцій в апаратах управління всіх підрозділів, що входять до інтегрованої структури, тощо.

Об'єктивною передумовою консолідації суб'єктів господарювання було досягнення синергетичного ефекту шляхом поєднання зусиль, сукупний результат якого перевищує суму їх окремих результатів.

Ефект, що досягається за рахунок збільшення обсягів виробництва, інтеграції різних етапів технологічного процесу в єдину систему та забезпечення повного циклу виробництва, переробки та збуту різноманітної та конкурентоспроможної продукції, є стимулом, що сприяє поглибленню інтеграційних процесів.

Однак, незважаючи на очевидні переваги, консолідація зусиль вітчизняних виробників у сучасних умовах відбулася та продовжує відбуватися за дуже слабкого методологічного забезпечення.

Інтеграція агропродовольчої сфери сприяє модернізації, зростанню продуктивності праці та створенню робочих місць завдяки розвитку виробництва, логістики та експортно-орієнтованих галузей. Потенційні переваги включають підвищений попит на кваліфіковану робочу силу, розвиток сільських районів та зростання доходів, але це вимагає адаптації до високих стандартів якості.

Основні аспекти агропродовольчої інтеграції:

- модернізація та зростання зайнятості: Поглиблення інтеграції сприяє технічному оновленню підприємств, що вимагає залучення експертів з автоматизації, сільськогосподарських технологій та управління;
- розвиток агрологістики: Створення спільних ринків вимагає створення інфраструктури зберігання, транспортних вузлів та центрів пакування, які забезпечують зайнятість у суміжних секторах;
- експортний потенціал: Інтеграція відкриває доступ до нових ринків, стимулює зростання виробництва та створення робочих місць у обробній промисловості;
- соціальний аспект: Стандартизація вимог до праці та безпеки покращує якість робочих місць у сільській місцевості та допомагає зменшити міграцію;
- ризики: Необхідність підвищення кваліфікації працівників для задоволення нових вимог та конкуренції, що вимагає адаптації місцевих виробників.

Інтеграція створює передумови для переходу від сировинної моделі до виробництва продукції з високою доданою вартістю, тим самим зміщуючи структуру зайнятості в бік більш кваліфікованої робочої сили.

Наразі однією з важливих причин нерозвинутого розвитку аграрно-промислової інтеграції є відсутність науково обґрунтованих принципів, розроблених агроекономікою, які були б доречними для сучасних економічних умов. У сучасній ситуації необхідно забезпечити адекватність кооперації в інтегрованій організації; пріоритет спільних інтересів організації над приватними; та технологічний зв'язок підприємств, що, у свою чергу, забезпечує розвиток інтеграційних процесів.

Приватне підприємництво стає реальною силою, яка може активно впливати на виробничі, економічні та соціальні функції сільських територій. Природа цього впливу ще недостатньо вивчена, оскільки через брак статистичних даних неможливо точно оцінити масштаби приватного підприємництва в сільському господарстві.

Загалом можна зробити висновок, що сільськогосподарські підприємства наразі реалізують дві різні економічні стратегії:

- новий власник підприємства проводить ґрунтовну реорганізацію підприємства, роблячи значні інвестиції в оборотні та основні засоби;
- приватний інвестор забезпечує мінімально необхідний обіговий капітал та максимізує використання решти матеріально-технічної бази.

Зрозуміло, що вибір тієї чи іншої стратегії диктується мотивами, характером та довгостроковими планами приватних інвесторів.

Якщо інвестор був мотивований переважно опортуністичними міркуваннями, а підприємство було придбане з метою диверсифікації свого бізнесу, то погіршення умов для максимізації прибутку природно призведе до відтоку капіталу з аграрного сектору. Водночас відсутність значних капітальних витрат може забезпечити відносно безболісний вихід для інвестора. Інвестори, які зробили великі капітальні вкладення в придбане фермерське господарство, діяльність якого технологічно пов'язана з сільським господарством, природно мають більші перешкоди для виходу з галузі. Тому можна розраховувати на їхню довгострокову та ефективну присутність.

Україна стикається як з позитивними, так і з негативними наслідками в процесі інтеграції. Щоб йти в ногу зі світом, що змінюється, їй потрібні необхідні людські ресурси у вигляді сильного та здорового населення, потужного інтелектуального потенціалу та достатньої фінансової підтримки. Законодавство слід вдосконалювати на основі досвіду розвинених країн, щоб забезпечити рівні права та обов'язки для всіх верств населення. Впровадження комплексних інновацій та інтегрований підхід до ефективного використання високих технологій має першочергове значення. Це стимулює розвиток інноваційних технологій, без яких сучасне суспільство на його рівні розвитку не може обійтися. Адже ці технології полегшують людську працю, але вони також вимагають знань у цій галузі управління.

Соціальні питання також важливі: вони заслуговують на найвищу увагу з метою встановлення європейських ціннісних стандартів та підвищення рівня життя населення. Переосмислення моральних цінностей суспільства та зміцнення духу патріотизму є основними викликами сучасного суспільства. Аналізуючи географічне розташування та природні ресурси України, особливо водні та земельні, можна зробити висновок, що, незважаючи на такий потенціал, країна реалізує менше, ніж могла б, і це негативний фактор, що гальмує її розвиток.

Поглиблення інтеграційних процесів у регіоні та їх реалістична оцінка створюють необхідну основу для подальшого розвитку аграрного сектору країни та підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва.

Перспектива вертикально інтегрованих сільськогосподарських підприємств для тих, хто дотримується принципу добровільного членства, передбачає інвестування у виробництво та рівні економічні умови для всіх учасників підприємства. Розвиток інтегрованих відносин в аграрному секторі може забезпечити прибуткове завершення виробничої та фінансової діяльності всіх сторін, що беруть участь в інтегрованих відносинах, а також збільшення місцевого виробництва на внутрішньому ринку. Інтегровані відносини в аграрному секторі можуть стати важливим кроком у реалізації стратегічних інтересів держави.

Інтеграція агропродовольчої сфери сприяє соціальній безпеці шляхом стабілізації цін, забезпечення продовольчої безпеки, збільшення інвестицій та впровадження технологій. Об'єднання ресурсів зміцнює виробничу кооперацію, покращує інфраструктуру та підвищує конкурентоспроможність продукції, що загалом знижує ризик дефіциту продовольства.

Основні варіанти розвитку агропродовольчої інтеграції включають:

- забезпечення фізичної та економічної доступності продукції: створення спільного сільськогосподарського ринку, ліквідація бар'єрів та синхронізація логістики зменшать коливання цін на соціально важливі товари;

- зміцнення продовольчої безпеки: використання переваг розподілу праці та кооперації для задоволення потреб внутрішнього ринку, зменшення залежності від зовнішніх потрясінь;

- соціальний розвиток сільських територій: інвестиції в технології та інфраструктуру стимулюють створення нових робочих місць, покращують рівень життя сільськогосподарських працівників;

- інноваційні процеси: впровадження сучасних технологій виробництва та переробки, що забезпечують якість та безпеку харчових продуктів.

Таким чином, інтеграція не лише підвищує економічний потенціал аграрного та харчового секторів, але й забезпечує соціальну стабільність завдяки покращенню доступності та якості харчових продуктів.

Тому головним завданням наразі є створення інтегрованих відносин між підприємствами та організаціями сільськогосподарського підприємства, які відповідають вимогам ринку. Водночас ці відносини повинні бути організовані таким чином, щоб були захищені інтереси обох сторін. Водночас вони повинні бути зацікавлені одна в одній, щоб досягти максимальних виробничих та економічних результатів.

Висновки. Розвиток інтеграції в агропродовольчій сфері відіграє важливу роль в економіці. Співпраця між агровиробниками та учасниками аграрного сектору дозволяє концентрувати ресурси та створювати ефективні бізнес-структури. Впровадження інтегрованих структур сприяє збільшенню обсягів виробництва та зниженню транзакційних витрат. Однак успішний розвиток інтеграції в агропродовольчій сфері вимагає активної участі держави, довгострокової стратегії та співпраці між різними учасниками агропромислового комплексу. Тільки комунікація та взаємна підтримка можуть призвести до досягнення спільних цілей та підвищення ефективності агропродовольчої сфери.

Список використаних джерел

1. Багаліка Т.О. Теоретичні аспекти формування кооперації та інтеграції в аграрному секторі економіки. *Економічний простір*. 2025. № 197. С.135- 140. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.197.135-140>
2. Борко Т., Мохаммад Д. Роль агропромислового комплексу в розвитку соціально-економічного потенціалу України. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*. 2024, № 28(3). С. 78-86. <https://doi.org/10.56407/bs.agrarian/3.2024.78>
3. Бучинська Т.В., Данько М.М. Управління проєктами розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції: стратегічні підходи та підвищення експортного потенціалу. *Інноваційна економіка*. 2025. №2. С.193-201. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2025.2.21>
4. Власенко Т., Третяк А. Інноваційні підходи до управління трансформацією організаційних структур інтегрованих аграрних підприємств. *Modeling the development of the economic systems*. 2024. №3. С. 236-241. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-13-33>
5. Гавкалова Н. Л., Денисюк О. В. Управління інтеграційними процесами в системі агропромислового сектору національної економіки. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2023. №. 1-2, С. 49-53. <https://repo.btu.kharkov.ua//handle/123456789/45270>
6. Галан В.О., Самойлова А.Р. Євроінтеграція аграрного сектора України: виклики та перспективи виконання зобов'язань. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2025. Серія Право. Випуск 89: частина 4. С.107-113. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.4.16>
7. Гримак О. Я., Остафійчук А. Г., Табацкова Г. В. Вертикальна агропромислова інтеграція як механізм ефективного розвитку аграрних підприємств. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 14. <https://doi.org/10.5281/zenodo.16976176>

8. Іщук М.А., Голуб Х.А. Перспективи розвитку аграрного сектора України в контексті економічних та геополітичних викликів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Економіка і управління. 2025. № 2, Том 36 (75). С.21-27. DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4803/75-2-4>
9. Ковбаса О., Мазний В. Сучасні аспекти розвитку інтеграційних процесів в аграрному секторі України. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-107>
10. Кукса В.М., Власенко О.І., Бойко А.О. Інтеграційні процеси та їх значення для розвитку малих форм підприємництва в аграрному бізнесі. *Економічний простір*. 2024. № 189. С.191-195. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-35>
11. Мазний В., Ковбаса О. Аспекти формування інтеграційного потенціалу сільськогосподарських товаровиробників. *Економіка та суспільство*. 2024. № 63. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-9>
12. Малік М. Й., Швець А. А. Роль підприємництва, кооперації та агропромислової інтеграції у розвитку сільських територій. *Економіка АПК*. 2021. № 7. С. 50 - 62. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202107050>
13. Томашук І. Вплив агропромислової інтеграції на підвищення ефективності виробництва та переробки сільськогосподарської продукції. *Управління змінами та інновації*. 2023. № 5. С. 33-43. <https://doi.org/10.32782/CMI/20232-5-6>
14. Третьак А. В. Чинники ефективності інтегрованих аграрних підприємств. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. №3. С. 402-406. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-3-728>.
15. Шевченко А. А., Петренко О. П., Ткачук І. Д., Цветкова-Попсуйко О. М. Вертикальна інтеграція як інструмент аграрного розвитку територіальних громад. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 24. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17706727>

16. Шпикуляк О., Буринський В., Шпикуляк В. Перспективи інтеграції аграрних підприємств у європейський економічний простір на засадах «зеленого» курсу. *Scientific Journal of Yuriy Fedkovich Chernivtsi National University Economics*. 2024. № 2. № 100–106. <https://doi.org/10.32782/ecovis/2024-2-17>